

Załącznik nr 1
do uchwały Nr V/39/11
Rady Gminy Wilczyn
z dnia 21 lutego 2011 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2011-2015**

Wilczyn 2011 rok

I. WPROWADZENIE

Problem przemocy w rodzinie (dotychczas „włożony” gdzieś między problematykę alkoholizmu, przemian więzi i relacji rodzinnych oraz ubóstwa rodzin) przeżywa swoje ożywienie, np. wzrost zgłoszeń przez ofiary przemocy, ciągle rosnąca liczba publikacji poświęconych przemocy w rodzinie, debaty społeczne o różnych obliczach i przyczynach przemocy.

Analizując wilczyńskie doświadczenia stwierdza się, że jedynie regularna współpraca wielu instytucji i organizacji (ośrodek pomocy społecznej, placówki służby zdrowia i oświaty, wymiaru sprawiedliwości, organizacji pozarządowych, Kościoła, jednostek badawczych i innych) może w sposób skuteczny przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie powstał w oparciu o diagnozę środowiska przedstawioną w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilczyn na lata 2008 – 2015 i opracowany zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r. Założenia programu są zgodne z misją samorządu lokalnego w sprawie rozwiązywania problemów społecznych. Program został przygotowany w oparciu o cele strategiczne i szczegółowe zawarte w strategii.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do: ofiar przemocy w rodzinie (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starych, osób niepełnosprawnych), sprawców przemocy w rodzinie, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi (nauczyciele, pedagodzy, pracownicy socjalni, policjanci, pracownicy wymiaru sprawiedliwości, pracownicy służby zdrowia, księża).

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007r. Nr 70, poz. 473 ze zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004r. Nr 64, poz. 593 ze zm.).
- Uchwała nr XXV/184/08 Rady Gminy w Wilczynie z dnia 28 listopada 2008r. w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009 - 2015

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. , Nr 43, poz. 277, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2005 r., Nr 31, poz. 266),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1484).

II.CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie – zwana także potocznie przemocą domową, to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 ustawy o z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

1.Rodzaje przemocy:

- *Przemoc fizyczna* - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- *Przemoc psychiczna* - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie

choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.

- *Przemoc seksualna* - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
- *Przemoc ekonomiczna* - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.

2. Przyczyny przemocy:

- uzależnienie osoby stosującej przemoc (alkoholizm, narkomania...)
- ubóstwo
- zależność ekonomiczna od partnera
- destrukcyjne mity i przekonania funkcjonujące w społeczeństwie
- zaburzenia osobowości sprawcy, traumatyczne doświadczenia

3. Skutki przemocy

Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie to nie tylko ukazanie jej przyczyn, definicji oraz form występowania, ale również wskazanie na jej główne skutki. Do najczęstszych skutków stosowania przemocy w rodzinie zaliczyć należy skutki o charakterze indywidualnym, społecznym oraz ekonomicznym.

Skutki indywidualne.

Osoby uwiękane w przemoc, a więc ofiary przemocy oraz jej sprawcy, ponoszą skutki o charakterze indywidualnym.

Osoby dorosłe doznające przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku aktu przemocy lub samobójstwa będącego skutkiem przewlekłego stresu lub/i depresji, mogą doznać urazów fizycznych, trwałego kalectwa. Skutkiem przemocy mogą być też: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, trudności w funkcjonowaniu w różnych rolach społecznych, ubóstwo, bezdomność.

W przypadku dzieci – ofiar przemocy - skutkiem może być: śmierć w wyniku aktu przemocy lub samobójstwa, trwałe kalectwo. Skutkiem mogą być też: urazy fizyczne, zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego,

sięganie po środki uzależniające, uzależnienie, prostytuowanie się, konflikty z prawem, przejawianie zachowań agresywnych, nieprawidłowo rozwijająca się osobowość, zaburzony proces socjalizacji, demoralizacja, trudności wychowawcze, trudności w nauce oraz problemy w życiu dorosłym.

Sprawcy przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku zabójstwa przez ofiarę w akcie samoobrony lub samobójstwa (najczęściej po zabójstwie ofiary), mogą doznać urazów, trwałego kalectwa. Skutkiem może być też bezdomność. Najczęściej dotyczy ona osób, które opuściły zakład karny.

Skutki społeczne.

Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają.

Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby psychologicznej, jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Przeżywają też wiele negatywnych uczuć: lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Niektóre z nich próbują radzić sobie z negatywnymi uczuciami sięgając po środki uzależniające.

Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się ze sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi – zarówno rówieśników jak i dorosłych. W taki sposób krąg osób, pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie, rozszerza się na osoby obce.

Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy w rodzinie, często mają trudności z funkcjonowaniem w roli rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Tak więc krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą rozszerza się też na następne pokolenia.

Skutki ekonomiczne.

Przemoc w rodzinie niesie za sobą również skutki ekonomiczne. Ponosi je każdy obywatel. Skutki ekonomiczne, związane z systemowym wsparciem osób uwikłanych w przemoc, można zobrazować poprzez wskazanie instytucji bezpośrednio lub pośrednio zajmujących się problemem przemocy w rodzinie.

a) **Policja** – wielokrotne interwencje w domach, przyjmowanie pokrzywdzonych w komisariatach, wizyty dzielnicowych i funkcjonariuszy ds. nieletnich w miejscu zamieszkania rodzin dotkniętych przemocą, umieszczanie sprawców w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, sporządzanie pism i wniosków do instytucji, m.in. w przedmiocie uzależnienia czy o wgląd w sytuację rodziny i dziecka, prowadzenie dochodzeń, izby dziecka.

b) **Slużba zdrowia** – leczenie chorób psychosomatycznych i zaburzeń psychicznych - ambulatoryjne

i szpitalne, leczenie skutków urazów doznanych w wyniku przemocy, w tym zabiegi chirurgiczne, rehabilitacja po urazach.

c) **Pomoc społeczna** – zasiłki celowe, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna, prowadzenie: placówek opiekuńczo-wychowawczych (koszty opieki i wychowania dzieci), placówek interwencyjnych dla nieletnich, zespołów opiekuńczych (całodobowa opieka i udostępnienie schronienia), mieszkań chronionych, ośrodków interwencji kryzysowej, specjalistycznych ośrodków wsparcia, hosteli dla ofiar przemocy.

d) **Edukacja** – zajęcia reedukacyjne i wyrównawcze, nauczanie indywidualne, klasy integracyjne, świetlice socjoterapeutyczne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii.

e) **Zakłady karne i areszty śledcze** – koszty utrzymania i resocjalizacji osób aresztowanych i skazanych.

f) **Ministerstwo Sprawiedliwości** – schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze.

g) **Prokuratura i sąd** (karny i rodzinny) – prowadzenie spraw, opłacanie kuratorów.

h) **ZUS** – zwolnienia lekarskie i renty.

i) **Pracodawcy** – gorsza wydajność pracy osób, które żyją w przewlekłym stresie, zwolnienia lekarskie.

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE WILCZYN

Z danych ewidencji ludności (stan na 31.12.2010 r.) wynika, że w Gminie Wilczyn zamieszkuje 6486 mieszkańców, z czego 50,34 % stanowią kobiety. Dominującą grupą wiekową są mieszkańcy w wieku produkcyjnym, tj. kobiety między 18 a 60 rokiem życia 1924 osób oraz mężczyźni między 18 a 65 rokiem życia – 2198 osób. Szczegółowe dane odnośnie struktury wiekowej przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Wilczyn

Kategorie wiekowe mieszkańców	2010 rok
Przedprodukcyjny 0 – 17 lat	1527
Produkcyjny kobiety 18 – 60 lat	1924
Produkcyjny mężczyźni 18 – 65 lat	2198
Poprodukcyjny kobiety > 60 lat	582
Poprodukcyjny mężczyźni > 65 lat	255
RAZEM	6486

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji ludności Urzędu Gminy w Wilczynie

Z danych Posterunku Policji w Wilczynie (stan na 31.12.2010r.) wynika, że z każdym rokiem wzrasta liczba przeprowadzanych interwencji domowych w związku z przemocą. W 2009 roku przeprowadzono 33 interwencje domowe, a w 2010 policjanci interweniowali 42 razy.

Szczegółowe dane dotyczące interwencji przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Interwencje domowe policji

Interwencje domowe	Liczba interwencji w roku	
	2009	2010
Interwencje domowe związane z przemocą w rodzinie	33	42
Ilość wszczętych postępowań z powodu znęcania fizycznego lub psychicznego nad rodziną	3	4
Procedura „Niebieskiej karty”	5	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Wilczynie.

Wśród podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej w 2010 roku 21 rodzin objęto pomocą z uwagi na występującą przemoc, w 2009 roku wsparcia z tego tytułu udzielono 19 rodzinom a w 2008 roku pomoc otrzymało 15 rodzin. W rejestrach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2008 roku figurowały 33 osoby zgłoszone przez członków rodziny, pracowników socjalnych, policję, prokuraturę oraz inne osoby celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu, w 2009 roku 29 osób a w 2010 roku 31 osób. Na podstawie analizy zgłoszonych spraw do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ustalono, że w blisko 85 % stwierdza się przy nadużywaniu alkoholu pojawianie nie korzystnych zjawisk takich jak: wszczynanie awantur, używanie siły fizycznej, wyzwisk, popychania i szarpania oraz wyrzucanie z domu ofiar przemocy.

IV. PROGRAM

ADRESACI PROGRAMU

1. Rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy.
2. Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy.

3. Przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc.

CELE SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA

I. Koordynacja działań pomocowych lokalnych podmiotów

Zadanie 1:

Stworzenie Interdyscyplinarnego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Cel powołania zespołu:

szybkie i skuteczne podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, a także planowanie i realizacja działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb.

Zadania zespołu:

- kompleksowa pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
- wypracowanie procedur interwencji kryzysowej wobec ofiar i sprawców przemocy oraz opracowanie adekwatnej strategii postępowania,
- kierowanie ofiar i sprawców przemocy do odpowiednich specjalistów,
- monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w szczególności uruchamianie współpracy między różnymi instytucjami pomocowymi,
- zbieranie materiałów dowodowych zgodnie z procedurą „Niebieskiej Karty”,
- gromadzenie informacji na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy domowej,
- analiza wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu składanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pod kątem związku między nadużywaniem alkoholu a stosowaniem przemocy,
- występowanie z zawiadomieniami do prokuratury o podejrzeniu popełnienia czynów określonych w art. 2 § 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zadanie 2:

Poszerzenie działalności Punktu konsultacyjnego o poradnictwo dla ofiar przemocy domowej

Cel realizacji zadania:

1. wsparcie prawne i psychologiczne ofiar przemocy,
2. działania korekcyjno-edukacyjne oraz wsparcie psychologiczne sprawców przemocy domowej.

Proponowane dyżury specjalistów: psycholog, prawnik, terapeuta, pracownik socjalny.

Zadania Punktu:

- 1) udzielanie wsparcia emocjonalnego,
- 2) udzielanie wsparcia psychologicznego i prawnego,
- 3) gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- 4) gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach realizujących programy terapeutyczno – korekcyjne wobec sprawców przemocy.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- a) liczba porad udzielonych ofiarom przemocy,
- b) liczba sprawców przemocy objętych działaniami terapeutycznymi,
- c) liczba rodzin objętych działaniami pomocowymi.

II. Systematyczna edukacja środowiska lokalnego

Zadanie 1:

Przygotowanie i udostępnienie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym

Cel realizacji zadania:

Ułatwienie dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy oraz podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców Gminy Wilczyn na temat przemocy domowej

Realizacja zadania:

- 1) rozpowszechnianie broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy,
- 2) publikowanie informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej,
- 3) rozpowszechnianie w lokalnym środowisku programów profilaktycznych,

Zadanie 2:

Promowanie efektywnych sposobów rozwiązywania konfliktów w rodzinie oraz sposobów radzenia sobie z agresją i złością

Cel realizacji zadania:

Nabycie umiejętności rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie z agresją

Realizacja zadania wobec wybranych grup:

- 1) dzieci i młodzież:
 - a) prowadzenie zajęć edukacyjno-wychowawczych w szkołach i świetlicach

środowiskowych,

b) realizacja szkolnych programów profilaktyki przemocy,

c) wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego promujących zachowania bez agresji,

2) dorośli:

a) poradnictwo w trakcie edukacji przedmałżeńskiej,

b) konsultacje z psychologiem,

c) terapia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,

d) uczestnictwo w spotkaniach grupy terapeutycznej.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

a) ilość rozpowszechnionych materiałów o charakterze informacyjno - edukacyjnym,

b) liczba zrealizowanych form aktywnego spędzania czasu wolnego,

c) liczba udzielonych porad psychologicznych i prawnych,

d) ilość przeprowadzonych terapii.

III. Systematyczna edukacja przedstawicieli różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie

Zadanie 1:

Udział osób i grup zawodowych w specjalistycznych szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy

Cel realizacji zadania:

- Podniesienie poziomu wiedzy różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy.
- Profesjonalne przygotowanie poszczególnych grup do realizacji działań pomocowych.

Realizacja zadania:

1) gromadzenie informacji dotyczących potrzeb szkoleniowych dotyczących zjawiska przemocy domowej,

2) pozyskiwanie różnych ofert szkoleniowych z zakresu przeciwdziałania przemocy,

3) finansowanie udziału w szkoleniach i konferencjach organizowanych dla osób i grup zawodowych bezpośrednio związanych z problematyką przemocy domowej.

Wskaźniki realizacji celu:

a) liczba przeszkolonych osób,

b) ilość sfinansowanych szkoleń.

REALIZATORZY PROGRAMU

- Urząd Gminy
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Oświata,
- Służba Zdrowia,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Ślesinie
- Policja
- Sołectwa,
- Sąd,
- Organizacje Pozarządowe
- Kościół Katolicki

OCZEKIWANE EFEKTY PROGRAMU

- 1) systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- 2) zwiększenie wrażliwości społecznej wobec aktów przemocy w rodzinie,
- 3) podwyższenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
- 4) zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 5) zwiększenie skuteczności oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie,
- 6) zmniejszenie skutków psychologicznych wynikających z przemocy,
- 7) zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin doświadczających przemocy,
- 8) nabycie umiejętności asertywnych zachowań przez osoby i rodziny dotknięte bądź zagrożone zjawiskiem przemocy domowej.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 są środki własne Gminy. Przewiduje się również współudział w finansowaniu w/w działań z pozyskiwanych środków m.in. z Unii Europejskiej w ramach działań wspólnotowych.

MONITORING EWALUACJA SPRAWOZDAWCZOŚĆ PROGRAMU.

1. Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach programu od podmiotów zaangażowanych w realizację, przez przewodniczącego zespołu w celu ocenienia czy program osiąga założone cele.